

Huddinges kommunala förskolors systematiska kvalitetsarbete

SKA rapport 2023/2024

2024-09-23

Faktorer som påverkat det systematiska kvalitetsarbetet under läsåret

Läsåret 2023/2024 har präglats av stora förändringar i den kommunala förskoleorganisationen som i hög grad har påverkat de utvecklingsområden rektorer, enhetschefer samt områdeschefer avsåg att arbeta med under året. Några av dessa förändringar är bland annat:

- Omorganisation av förskolans chefstjänster från rektorer och enhetschefer till rektorer HT 2023.
- Omorganisation av förskolans chefstjänster till rektorer och enhetschefer VT 2024.
- Ny utbildningsdirektör HT 2023.
- Omorganisation av HR-avdelningen VT 2024.
- Kraftigt minskade volymer.

Utvecklingsområden och genomförda insatser utifrån läsåret 2023/2024

Under det gångna läsåret har arbetet, på olika sätt, fortsatt för att utveckla förskolornas verksamhet i riktning mot målen utifrån styrdokumentet. Hur arbetet har lagts upp i de olika förskoleområdena och de olika förskolorna varierar utifrån behoven och förutsättningar hos den lokala organisationen samt de pedagoger som arbetar där.

Av de utvecklingsområden som identifierades i det systematiska kvalitetsarbetet 2022/2023 och där utvecklingsarbetet pågått under läsåret 2023/2024 har många utvecklingsuppdrag genomförts enligt plan. Andra utvecklingsområden kvarstår då arbetsprocessen innefattar områden som tar en lång tid att förändra och omsätta i ett konsekvent förhållningssätt och ett arbetssätt i det dagliga arbetet. Dessa utvecklingsområden kommer att läggas till de identifierade utvecklingsområdena för läsåret 2024/2025.

I ett utvecklingsarbete är det viktigt att utvecklingsområdena inte blir för många samt att utvecklingsarbetet får pågå under en tillräckligt lång tid för att en förändring ska kunna ske och bli varaktig. Därför behöver en avvägning och prioritering av målen göras så att utvecklingsarbetet ska vara möjligt att genomföra och ge effekt. Det kan leda till att de mål som förskolorna arbetar med under läsåret 2023/2024 kvarstår och läggs till och bakas in i andra, liknande utvecklingsområden för 2024/2025. Den exakta ordalydelsen kan därmed komma att förändras trots att innehållet kvarstår.

För att förtydliga av vilken typ av kvalitet det handlar om kommer också analysen att göras utifrån de olika formerna av kvalitet; process-, resultat-, struktur- samt servicekvalitet. Fokus kommer att ligga på att lyfta de områden där måluppfyllelsen kan anses vara otillräcklig dvs. där man identifierat brister i förhållande till läroplanens mål.

Utvecklingsområden och åtgärder 2024/ 2025

En analys har gjorts av den förskoleverksamhet som de kommunala förskolorna erbjuder barnen samt av vilka utvecklingsområden som framträder i förskolornas och förskoleområdenas underlag i förhållande till läroplanen.

Här presenteras de delar av denna process som ligger inom områdena process- och resultat kvalitet.

Process- och resultat kvaliteten, handlar om hur förskolepersonalen skapar förutsättningar för barns lärprocesser utifrån målen i läroplanen (33 mål och 51 riktlinjer) samt den rörelse och utveckling i barngruppens och i det enskilda barnets lärprocess som sker utifrån undervisningen. Texten utgår från rubrikerna i läroplanen som är:

- Normer och värden
- Omsorg, utveckling och lärande
- Barns delaktighet och inflytande
- Förskola och hem
- Övergång och samverkan
- Uppföljning, utvärdering och utveckling
- Förskollärares ansvar i undervisningen
- Rektors ansvar

Normer och värden

Arbetet med demokrati och värdegrundsuppdraget har på olika sätt pågått på alla av kommunens förskolor. Genom arbetet med visionen, *"Huddinge kommuns förskolor – en demokratisk arena för barns dialog med världen och värden"*, och våra gemensamma ställningstaganden - *processinriktat arbetssätt: pedagogisk dokumentation, 100-språkighet, pedagogiska miljöer samt samverkan med familjer och samhället/omvärlden* - har fortbildning, möten, dialoger mm genomförts vilket lett till att pedagoger, på en formuleringsarena, uttrycker en förståelse för uppdraget och de förväntningar som ställs på dem i det dagliga arbetet. När det gäller genomförandet av det praktiska arbetet dvs. på realiseringsarenan, kvarstår dock kvalitativa skillnader i hur pedagoger skapar förutsättningar för demokrati- och värdegrundsarbetet i det dagliga arbetet. Kan det handla om att uppdraget fortfarande är otydligt eller är det i hur genomförandet ska ske som det blir svårt att få till det?

Detta medför skillnader i barnens möjligheter att göra sin röst hörd, påverka och tillgodogöra sig undervisningen samt öva sig på att reflektera och handla i komplexa situationer där fakta inte räcker till utan som kräver en omdömesförmåga. För att barn ska få utveckla sin omdömesförmåga behöver pedagogerna använda sig av autentiska sammanhang i vardagen som

undervisningssituationer där barn får reflektera individuellt och gemensamt över det som skett eller undervisas kring.

Arbetet med demokrati- och värdegrund behöver därför kvarstå för läsåret 2024/2025 och gemensamma mål kommer att formuleras för alla förskolor kring uppdraget.

Förskolan ger därmed inte alla barn möjlighet att utveckla:

- *öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande*
- *förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra,*
- *förmåga att upptäcka, reflektera över och ta ställning till etiska dilemman och livsfrågor i vardagen*
- *respekt och förståelse för alla människors lika värde och de mänskliga rättigheterna*
- *ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhället.*

(Lpfö, -18)

Orsaker:

- Skillnader i pedagogernas förmåga att realisera värdegrunden och uppdraget kring demokrati i det dagliga arbetet
- Värdegrundsarbetet bygger inte alltid på autentiska situationer i barnens vardag

Åtgärder:

- Rektorerna ges i uppdrag att tillsammans med pedagogerna på varje förskola konkretisera visionen, ställningstagandena samt värderingar i ett förhållningssätt och arbetssätt.
- Rektorer ges i uppdrag att organisera för och synliggöra hur pedagoger ges möjlighet att utveckla metoder där de använder vardagliga situationer som utgångspunkt för barns lärprocesser kring värden och demokrati så att barnen ges möjlighet att reflektera, problematisera, lyssna till andra och föra fram sina egna tankar på olika sätt.

Omsorg, utveckling och lärande

Alla förskoleområden och förskolor har ett pågående språk- och kunskapsutvecklande arbete som utformas utifrån de specifika behov som identifierats av rektorer, förskollärare samt barnskötare utifrån barnens behov och läroplanens målområden. Utöver det har vissa utvecklingsområden som till exempel språk även drivits från central förvaltning i syfte att få till ett ökat gemensamt lärande kring hur undervisning av barn i den yngre åldern kan organiseras.

Läroplansområdet ”*omsorg, utveckling och lärande*” innehåller många olika ämnesområden varför målen kategoriseras i detta dokument, för att underlätta läsningen, trots att de inte gör de i läroplanen.

Språkutvecklande arbetssätt

Förmågan att kommunicera på olika sätt och speciellt verbalt och skriftligt är en grundläggande kunskap som behövs för att kunna verka som en del av ett demokratiskt samhälle. Den kommunikativa förmågan är central i alla läroprocesser där det är viktigt att man kan ta del av andras sätt att tänka, resonera och uttrycka sig men också att själv kunna uttrycka sina kunskaper och erfarenheter på olika sätt.

Alla förskoleområden har därför ett pågående språkutvecklande arbete och det finns över lag ett stort intresse och ett engagemang bland pedagoger och rektorer för att arbeta med språkutveckling. Kunskapen hos pedagoger om teori och praktik när det gäller språkutveckling varierar dock och det saknas ibland en systematik kring arbetet. När pedagoger deltar i fortbildning eller diskuterar arbetssätt kring språkutveckling kan förmågan att delta i diskussionen vara hög men när det gäller att omsätta det lärda eller diskuterade i praktisk handling sker det inte alltid alternativt sker det under en kort period varefter arbetssättet återgår till det som var innan. Systematik och uppföljning kring arbetssätt och dess effekter är därmed bristfälliga.

Satsningen på förskolebibliotek har fortgått och förskolorna har haft möjlighet att utvidga utbudet av böcker vilket innebär att barns möjligheter att hitta litteratur som intresserar dem har ökat. Då ökad tillgång till böcker bidrar till att barn utvecklar ett intresse för läsning är det centralt att detta arbete fortsätter. För att locka flera barn till läsande och skrivande behöver också andra former av texter så som tidningar, kataloger, planscher, blanketter, brevpapper och kuvert mm. finnas tillgängliga, något som dock inte i samma omfattning erbjuds alla barn idag. Förskolorna behöver arbeta med att tillföra detta material så att de pedagogiska miljöerna blir rikare och därmed skapar förutsättningar för djupare läroprocesser. Arbetet med att koppla konkret material till böcker behöver också utvecklas så att barnen med hjälp av det konkret materialet kan leka och själva berätta om bokens innehåll. Även lekfullheten och fantasin behöver ges ett ökat utrymme i språkarbetet och i arbetet med texter för att på så sätt skapa förutsättningar barns språk- och kunskapsutveckling.

I ett kommunövergripande perspektiv kan man se skillnader kring i vilken utsträckning förskolan ger alla barn möjlighet att utveckla det svenska språket. Bristande kunskaper och en torftighet i det svenska språket hos pedagogerna och en otillräcklig undervisning i svenska i både planerade och spontana aktiviteter med barn gör, att en del barn, speciellt i de socioekonomiskt utsatta områdena, inte alltid utvecklar det svenska språket i den grad att det svenska språket kan utgöra en grund för kunskapsskapande och kunskapsinhämtning. Därmed

uppfylls inte förskolans kompensatoriska uppdrag kring språkutveckling vilket är bekymmersamt.

Mål i läroplanen som förskolan därmed inte ger alla barn möjlighet att utveckla:

- *förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld*
- *förmåga att skapa samt förmåga att uttrycka och kommunicera upplevelser, tankar och erfarenheter i olika uttrycksformer som bild, form, drama, rörelse, sång, musik och dans*
- *intresse för berättelser, bilder och texter i olika medier, såväl digitala som andra, samt sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa*
- *ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften*
- *intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och hur de används för att förmedla budskap,*
- *fantasi och föreställningsförmåga*

(Lpfö,-18)

Orsaker:

- Skillnader i pedagogers språkliga förmåga vad gäller det svenska språket leder till kvalitetsskillnader i förmåga att undervisa och bidra till undervisningen i det svenska språket
- Skillnader i hur och i systematiken kring man organiserar för det språkutvecklande arbetet dialoger, samtal, argumentation, lyssnande osv. vilket påverkar barnens möjligheter till språkande
- Skillnader i förskolornas pedagogiska miljöer inom- och utomhus samt tillgång till material som ska uppmuntra barnen och skapa nyfikenhet kring olika uttrycksformer
- Omorganisationen har medfört att det för närvarande saknas en central resurs för det gemensamma språkarbetet och att det genomförts i mindre omfattning än planerat i väntan på översyn av tjänsterna på central förvaltning. Detta påverkar pedagogers möjlighet till kompetensutveckling gällande hur man arbetar för att stärka barns språkliga kompetens.

Åtgärdsförslag:

- Rektorer ges i uppdrag att säkerställa god språklig förmåga i det svenska språket vid rekrytering
- Förvaltningen genomför kompetensutvecklingsinsatser i det svenska språket för de pedagoger som behöver utveckla sitt yrkesspråk

- Rektorerna får i uppdrag att sprida goda arbetssätt mellan förskolor för att nå högre måluppfyllelse kring språkarbetet i syfte att öka systematiken i arbetet
- Tillsätta central pedagogisk resurs som kan:
 - Fortsätta utveckla det kommungemensamma språkutvecklande arbetet genom ökad konkretisationsgrad dvs. vilket förhållningssätt och vilka arbetssätt krävs för att barns språk ska utvecklas.
 - Fortsätta implementeringen av det gemensamma underlaget kring pedagogiska innemiljöer på samtliga förskolor
 - Fortsätta utveckla förskolebibliotekskulturen vad gäller konkret material och arbetssätt

Hälsofrämjande och förebyggande arbete

Mycket av de insatser som erbjuds från förskolans stödverksamhet till förskolorna och gentemot enskilda barn och barngrupper har fokus på det som inte fungerar och det problematiska i syfte att åtgärda det. För att förebygga att problemen uppstår behöver ett större fokus läggas på det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

Mål i läroplanen som förskolan ger därmed inte ger alla barn möjlighet att utveckla:

- *sin identitet och känna trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet,*
- *självständighet och tillit till sin egen förmåga,*
- *motorik, koordinationsförmåga och kroppsuppfattning samt förståelse för hur viktigt det är att ta hand om sin hälsa och sitt välbefinnande*

(Lpf,-18)

Orsaker:

- Verksamheten arbetar inte systematiskt med det hälsofrämjande och förebyggande arbetet

Åtgärdsförslag:

- Förskolestöd får i uppdrag att ta fram en plan för hälsofrämjande och förebyggande gentemot samtliga förskoleområden.
- Förskolestöd och rektorer får i uppdrag att införa barnhälsomöten i alla förskoleområden med fokus på förebyggande och främjande arbete.

Barns delaktighet och inflytande

Hur barns deltagande i undervisningen och omsorgsarbetet utformas ser olika ut och varierar utifrån pedagogers förståelse av uppdraget och synen på barn. Utgångspunkten är att organisationen utformas så att barn ges möjlighet till att vara delaktiga i undervisningen så att inte de reduceras till mottagare av kunskap (förmedlingspedagogik). Läroplanen anger tydligt att barnen på förskolan, utöver möjligheter till kunskapsutveckling, ska ges möjligheter att lära sig att lära och att som enskild individ få lära sig att agera i grupp. Därför måste det kunskapsutvecklande uppdraget med ett ämnesinnehåll ta plats i en organisation som varje dag skapar utrymme för att synliggöra barns tankar och reflektioner, frågor, olika erfarenheter och kunskaper. Det ställer krav på hur pedagogerna utformar undervisningen i vardagen. De förutsättningar som skapas för barnen i vardagen för att få utveckla sina förmågor att uttrycka sig, förhandla, lyssna på andra osv. visar fortfarande för stora variationer trots att insatser kring detta gjorts. Det finns många pedagoger och arbetslag som ger barn mycket goda förutsättningar för att barn ska kunna utveckla de ovannämnda förmågorna men det finns tecken på att verksamheten ibland inte utformas på ett av förskolan gemensamt beslutat förhållnings- och arbetssätt som utgår från krav i styrdokumentet, vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Viktigt är också att rektorer säkerställer att arbetet fortgår och att en förändring sker.

Mål i läroplanen som förskolan ger därmed inte alla barn möjlighet att utveckla:

- *intresse för och förmåga att uttrycka tankar och åsikter så att de kan påverka sin situation,*
- *förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan, och*
- *förståelse för demokratiska principer och förmåga att samarbeta och fatta beslut i enlighet med dem.*

(Lpfö,-18)

Orsaker:

- Pedagoger utgår från gruppen som helhet och lyfter inte fram barns olika sätt att tänka och handla som en tillgång och en möjlighet till lärande
- Barn görs inte i tillräcklig grad delaktiga i förberedelse, genomförande och efterarbete kring det dagliga pedagogiska arbetet
- Barns delaktighet i den pedagogiska dokumentationen varierar

Åtgärdsförslag:

- Rektorer ges i uppdrag att stärka det pedagogiska ledarskapet hos förskollärare och barnskötare genom fortbildning

- Rektorerna ges i uppdrag att utveckla och stärka pedagogers förhållningssätt och barnsyn så att verksamheten organiseras på ett sätt som gör barn delaktighet i hela lärprocessen.
 - Rektorerna ges i uppdrag att säkerställa att det finns forum för barnen där de på olika sätt får uttrycka sina tankar och åsikter och ta del av andras tankar och åsikter, vara i dialog, reflektera samt förhandla.
 - Rektorerna ges i uppdrag att säkerställa att barn får delta i olika delar av lärprocessen dvs. i förberedelse, genomförande och efterarbete.
 - Rektorerna ges i uppdrag att säkerställa att varje avdelning har en organisation med rutiner och arbetssätt för att på olika sätt möjliggöra för barn att delta i den pedagogiska dokumentationen.
- Rektorernas ges i uppdrag att se till att barns och vuxnas olikheter utgör en grund för lärandet.

Förskola och hem

Ett viktigt uppdrag för förskolan är att skapa ett gott och tillitsfullt samarbete med barnens vårdnadshavare. Då förskolan är en del av utbildningsväsendet är det främsta syftet för samarbetet och vårdnadshavarnas delaktighet att de, genom sin kunskap kring det egna barnet, kan bidra till sitt barns men även andra barns kunskapsutveckling genom de specifika kunskaper och erfarenheter de som vårdnadshavare besitter. Förskolan erbjuder därför möjligheter till delaktighet genom introduktionsmöten, föräldramöten och löpande information genom lärplattformen och många förskolor har under året arbetat systematiskt för att förbättra dessa samarbetsformer. Hur delaktiga vårdnadshavare får möjlighet att vara varierar dock och förskolorna behöver därmed stärka samarbetet med vårdnadshavare utifrån det pedagogiska uppdraget.

Utöver ovannämnda möjligheter till vårdnadshavares delaktighet sker ett ständigt informationsutbyte vid hämtning och lämning av barn på förskolan. Förskollärares och barnskötares möjlighet att ha en dialog med vårdnadshavarna är dock begränsad vid dessa tider eftersom pedagogerna har ansvar för undervisning och omsorg för de barn som finns på plats. Därför behöver vårdnadshavares delaktighet i huvudsak ske på andra sätt och här måste rektorer, pedagoger och skolchefer hjälpas åt för att hitta nya sätt för delaktighet för vårdnadshavarna.

Man kan se en ökad komplexitet i samarbetet mellan pedagoger och vårdnadshavare vilket kan handla om tolkningen av förskolans primära uppdrag och därmed en otydlighet kring den förskjutning som skett från förskolans omsorgs- och serviceuppdrag till en läroplansstyrd verksamhet. För minska på

denna otydlighet kring förskolans uppdrag behöver pedagoger och rektorer arbeta för att stärka det professionella bemötandet av vårdnadshavare.

Mål i läroplanen som förskolan ger därmed inte alla barn möjlighet att utveckla:

- *att utveckla en tillitsfull relation mellan förskolan och hemmen*
- *vara tydliga i fråga om mål och innehåll i utbildningen för att skapa förutsättningar för barns och vårdnadshavares möjligheter till inflytande*

Orsaker:

- Samverkan med vårdnadshavare bygger i stor utsträckning på informationsutbyte och behöver i större utsträckning handla om att på olika sätt bjuda in VH i den pedagogiska processen i syfte att stärka barns lärande.
- Otydlighet kring förskolans uppdrag samt kring förväntningarna på vårdnadshavare
- Skillnader i rektorers och pedagogers förhållningssätt till och i förmåga att bemöta vårdnadshavare

Åtgärder:

- Den centrala pedagogiska resursen ges i uppdrag att göra en översyn och utveckla av det kommungemensamma underlagen för utvecklingssamtal
- Förskolestöd ges i uppdrag att fortsätta med utbildning i svåra samtal för rektorer och pedagoger
- Rektorer får i uppdrag att säkerställa att det finns en tydlighet kring förväntat förhållningssätt gentemot vårdnadshavare och kring bemötandet av dem.
- Rektorer ges i uppdrag att säkerställa vårdnadshavares delaktighet i det pedagogiska arbetet.

Övergång och samverkan

Trots ett uppdrag under läsåret om att få till en samsyn mellan förskola och grundskola kring samverkan vid övergång från förskola till förskoleklass kan man fortfarande i det praktiska arbetet se att övergångarna mellan förskola och grundskolan fungerar väldigt olika beroende på vilken förskola och skola det handlar om. Det är viktigt att se över efterlevnaden av den processbeskrivning som finns alternativt se över själva processen.

Mål i läroplanen som därmed inte uppfylls:

Förskolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja barnens utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Inför övergångar ska de berörda skolformerna och fritidshemmet utbyta kunskaper, erfarenheter och information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i barnens utveckling och lärande. Det ska även finnas samarbetsformer som syftar till att förbereda barnen och deras vårdnadshavare inför övergångar från förskolan till förskoleklassen, skolan och fritidshemmet.

Orsaker:

- Variationer i syn på hur en övergångsprocess ska gå till och avsaknad av efterlevnad av den processbeskrivning kring övergångar som gäller i kommunen

Åtgärder:

- Förskolestöd får i uppdrag att tillsammans med grundskolestöd informera och implementera planen för övergångar samt att följa upp arbetet för att säkerställa en fungerande process.

Uppföljning, utvärdering och utveckling

Hösten 2023 infördes nya underlag för uppföljning av det systematiska kvalitetsarbetet för förskollärare och arbetslag, rektorer, enhetschefer och ledningsgrupp samt huvudman. Uppdraget var att få en tydligare koppling mellan arbetet på de olika nivåerna i förskola. Arbetet har enligt rektorerna underlättats på arbetslagsnivå medan underlaget för rektorer och huvudmän fortsatt behöver justeras för att på ett ännu tydligare sätt knyta an till de övriga nivåerna i arbetskedjan, och för att få till en högre kvalitet i analyserna för att på så sätt säkerställa att brister i verksamheten tydligt framkommer för att möjliggöra åtgärder.

I det vardagliga arbetet sker kvalitetsuppföljningen genom att pedagoger dokumenterar, reflekterar både enskilt och tillsammans med varandra och barnen för att på så sätt försöka förstå den omfattande arbetsprocess som pågår för att kunna fatta beslut om hur lärprocessen ska fortgå. Den pedagogiska dokumentationen är en komplex process som kräver erfarenhet och det tar tid att lära sig arbetssättet. Därför är det inte förvånande att det ännu finns en del pedagoger som känner sig osäkra på sättet att arbeta vilket medför att deras förmåga att följa det egna arbete och barns lärprocesser brister.

Mål i läroplanen som därmed inte uppfylls:

Alla som ingår i arbetslaget ska utifrån sina roller genomföra utbildningen i enlighet med de nationella målen och undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra utbildningen och därmed öka måluppfyllelsen.

För att stödja och utmana barn i deras lärande behövs kunskap om varje barns erfarenheter, kunnande och delaktighet samt inflytande över och intresse för de olika målområdena. Det behövs också kunskap om hur barns utforskande, frågor, erfarenheter och engagemang tas tillvara i verksamheten, hur deras kunnande förändras samt när de upplever verksamheten som intressant, rolig och meningsfull.

Syftet med utvärdering är att få kunskap om hur förskolans kvalitet, dvs. verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande. Det handlar ytterst om att utveckla bättre arbetsprocesser, kunna bedöma om arbetet sker i enlighet med målen och undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra förutsättningarna för barn att leka, lära, utvecklas, känna sig trygga och ha roligt i förskolan. Det är analyserna av utvärderingens resultat som pekar ut väsentliga utvecklingsområden. All form av utvärdering ska utgå från ett tydligt barnperspektiv. Barn och föräldrar ska vara delaktiga i utvärdering och deras röster ska lyftas fram.

Orsaker:

- Underlagen för det systematiska kvalitetsarbetet synliggör och stödjer inte rektorer och ledningsgrupper i deras analyser i tillräcklig grad vilket gör att det inte helt går att säkerställa att de identifierade bristerna i verksamheten och åtgärdsplanerna är det rätta.
- Låg kompetens kring pedagogisk dokumentation hos pedagoger.

Åtgärder:

- Förvaltningen fortsätter arbetet med att utveckla underlagen och processen för det systematiska kvalitetsarbetet
- Den centrala pedagogiska resursen ges i uppdrag att erbjuda kompetensutveckling och stöd för rektorerna kring analyser
- Den centrala pedagogiska resursen ges i uppdrag att anordna utbildning i pedagogisk dokumentation för pedagoger

Förskollärares ansvar i undervisningen

Under det gångna läsåret var målet att fortsätta utveckla pedagogernas och då främst förskollärarnas kompetens kring det processinriktade arbetssättet och då specifikt kring den pedagogiska dokumentationen. Den centrala resurs som kunde ha hållit utbildningar var på grund av omorganisationer inte tillgänglig för uppdraget varför målet behöver kvarstå för läsåret 2024/2025.

Förskollärare har, enligt läroplanen, ett uppdrag att leda och ansvara för det pedagogiska arbetet i arbetslaget. En viss otydlighet kring vad detta betyder i praktiken finns vilket behöver tydliggöras gemensamt i kommunen.

Mål i läroplanen därmed inte uppfylls:

Undervisningen i förskolan ska ske under ledning av förskollärare och syfta till barns utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden. Förskollärare ska leda de målstyrda processerna och i undervisningen ansvara för att

- *omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet,*
- *planering och genomförande utgår från läroplanen och från det kunnande och de erfarenheter som barnen tidigare har tillägnat sig,*
- *spontant uppkomna aktiviteter och intressen, vardagliga aktiviteter och rutiner i förskolan blir en del av undervisningen, och*
- *utveckla pedagogiskt innehåll och miljöer som inspirerar till utveckling och lärande och som utmanar och stimulerar barnens intresse och nyfikenhet samt håller kvar deras uppmärksamhet.*

Orsaker:

- Stora skillnader i förskollärares allmänpedagogiska kompetens
- Brister i förskollärares kompetens kring pedagogisk dokumentation
- Otydlighet kring förskolläraryuppgiften i förhållande till arbetslagets uppgifter gällande det konkreta arbetet

Åtgärder:

- Rektorer ges i uppdrag att utveckla den allmänpedagogiska kompetensen hos förskollärare samt att säkerställa kompetensen vid nyrekrytering
- Den centrala pedagogiska resursen ges i uppdrag att utbilda pedagoger i pedagogisk dokumentation
- Rektorsgruppen tar fram tydliga riktlinjer kring förskollärares och barnskötares ansvar och roller samt i förväntningar på medarbetaren.

Rektors ansvar

Rektor har ansvaret för att utbildningen i förskolan riktas mot läroplanens mål samt för kvaliteten i undervisningen. Rektors arbete och ansvar är dock komplext och skiljer sig från andra chefers arbete i och med den dubbelstyrning för förskolan som finns genom de nationella och de kommunala målen. För att rektor ska kunna utföra sitt uppdrag enligt skollag och läroplan, behöver dessa mål ha en samstämmighet för att inte riskera att barnens möjligheter till utbildning påverkas negativt och att skollag och läroplan därmed inte följs.

Att som rektor vara en pedagogisk ledare och att kunna leda förskollärares och barnskötares arbete kräver hög kompetens kring pedagogik, både teoretisk och praktisk, kvalitetsarbete samt kring ledning och styrning. Att tillsammans med förskollärare och barnskötare utveckla undervisningen kräver en ömsesidighet och en vilja hos alla till utveckling där alla bidrar till att driva arbetet vidare och

till följa arbetet genom det systematiska kvalitetsarbetet. Det framkommer att det ibland kan vara svårt för rektorer att komma vidare i utvecklingsuppdraget p.g.a. olika barriärer som till exempel låg pedagogisk kompetens, språklig förmåga osv. hos medarbetare. Rektor behöver därför ständig kompetensutveckling kring både det pedagogiska innehållet och kvalitetsarbetet men även kring ledning och styrning för att kunna nå längre i detta arbete. Rektorer behöver också stöd från central förvaltning och huvudman för att komma åt det som hindrar utvecklingsarbetet. Stödet från HR-avdelningen, förskolestöd, ekonomicontrollers, placeringshandläggare med flera är därmed centralt för rektors möjlighet att utveckla förskolans verksamhet mot läroplansmålen.

Rektorernas möjlighet till att vara pedagogiska ledare har varierat under läsåret 2023/2024 på grund av de organisatoriska förändringar som gjorts och utifrån vilket stöd som varit möjligt att få från central förvaltning samt HR-avdelningen. Detta har inneburit en ökad arbetsbelastning och en samvetsstress för rektorer samt att takten på utvecklingsarbetet mattats av. Framöver behöver rektorerna ges arbetsro för att kunna hålla fokus och skapa hållbara, långsiktiga processer som leder till god utveckling kring undervisningen och barns läroprocesser. Större fokus behöver återigen läggas på att rektorer och enhetschefer tillsammans, på de gemensamma chefsmöten, alternativt på rektors- eller enhetschefsmöten, får möjlighet till kompetensutveckling, idé och erfarenhetsutbyte mm för att kunna driva utvecklingsarbetet vidare. Samtidigt behöver det stöd rektorerna får från barn- och utbildningsförvaltningen samt andra delar av kommunen ses över och preciseras så att inte flera administrativa uppgifter skjuts ut till rektorerna. I denna process är det också viktigt att se över det systemstöd som finns för rektorer och enhetschefer.

När det gäller de pedagogiska miljöerna har de kommunala förskolorna ett underlag för inommiljöer medan ett underlag för utemiljöer är under arbete. Arbetet med att utveckla de pedagogiska miljöerna är långsiktigt och kräver både kompetensutveckling hos förskollärare och arbetslag men även resurser för att iscensätta planen på förskolorna. Rektorer har arbetet med de pedagogiska inommiljöerna utifrån de förutsättningar som finns och stora förbättringar har skett på många håll men arbetet behöver fortgå för att skapa en likvärdighet kring de pedagogiska miljöerna för att ge alla barn möjlighet till en god undervisningsmiljö.

Då rektorer har ansvaret för att undervisningen riktas mot de nationella målen i läroplanen och för kvaliteten i verksamheten, har rektor ansvar för att de i detta dokument tidigare nämnda åtgärderna leder till en kvalitetshöjning. Utöver dessa tidigare nämnda mål lyfts här därför endast sådana mål som inte nämnts tidigare.

Mål i läroplanen som därmed inte uppfylls

Som pedagogisk ledare och chef för förskollärare, barnskötare och övrig personal vid förskoleenheten har rektorn det övergripande ansvaret för att utbildningen som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har ansvaret för förskolans kvalitet och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- *en god och tillgänglig miljö utformas, med tillgång till såväl digitala som andra lärmiddel,*
- *förskollärare, barnskötare och övrig personal får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.*

Orsaker:

- Rektorers möjlighet till att vara pedagogiska ledare har varit bristfälliga under året p.g.a. omorganisering
- Små möjligheter för rektorer, p.g.a. omorganisering, att på de gemensamma chefsmötena hjälpas åt kring svåra, komplexa ärenden som hindrar utveckling och att sprida goda exempel och hur man kan bygga på det som fungerar för att utveckla undervisningen.
- Låg samstämmighet mellan nationella och kommunala mål vilket gör att fokus flyttas bort från de nationella målen och det systematiska kvalitetsarbetet.
- Stödet från HR-avdelningen och central förvaltning har varierat i kvalitet och i omfattning
- Utvecklingen av underlagen det systematiska kvalitetsarbetet har inte varit tillräcklig för att stödja utvecklingsarbetet.
- Lokalernas utformning stödjer inte de pedagogiska processerna.
- Utformning av utemiljöer stödjer inte de pedagogiska processerna.
- Ojämn kvalitet i de pedagogiska inom- och utomhusmiljöerna- det finns miljöer som fortsatt är torftiga.

Åtgärder:

- Förvaltningen följer upp av rektors förutsättningar att vara pedagogiska ledare.
- Förvaltningen möjliggör för rektorer att genomgå pedagogisk ledarskapsutbildning som till exempel pedagogistutbildning.
- Innehållet på chefsmöten, alternativt rektorsmöten behöver ha större fokus på pedagogiska processer och på att rektorerna ges möjlighet att stötta, utveckla och inspirera varandra för att på så sätt gynna likvärdighet och måloppfyllelse.
- Dialog med huvudman kring samstämmigheten kring de nationella och de kommunala målen i syfte att få till en större enighet kring dessa.

- Fortsätta dialogen och uppföljningarna kring rektorers och enhetscheferns behov med avdelningarna på barn- och utbildningsförvaltningen.
- Förvaltningen tar fram funktionsprogram för förskolelokaler.
- Förvaltningen tar fram funktionsprogram för förskolegårdar.
- Den centrala pedagogiska resursen ges i uppdrag att stödja implementering av dokumentet kring pedagogiska inommiljöer.
- Den centrala pedagogiska resursen ges i uppdrag att ta fram underlag för pedagogiska utemiljöer.
- Rektorerna ges i uppdrag att kartlägga de pedagogiska miljöerna och planera för ökad likvärdighet i förskoleområdet.

Strukturkvalitet

Strukturkvalitet handlar om vilka yttre förutsättningar förskolan har för sin verksamhet och hur dessa förutsättningar påverkar den pedagogiska kvaliteten dvs. process- och resultat kvaliteten.

I detta stycke presenteras följande mått på strukturkvalitet:

- Förskolepersonalens utbildningsnivå
- Personaltäthet
- Barngruppernas storlek

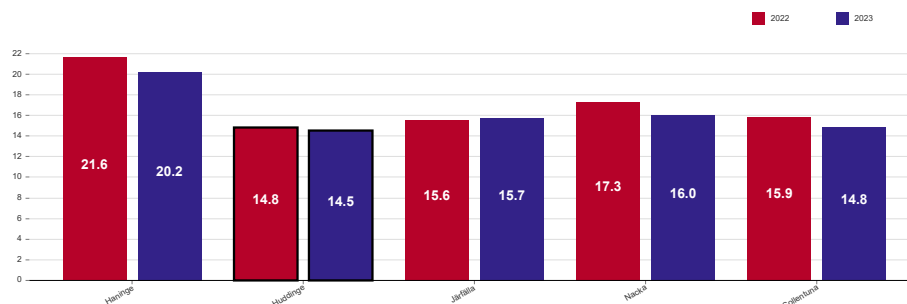
Förskolepersonalens utbildningsnivå

Förskolepersonalens utbildningsnivå och kompetens är den viktigaste faktorn för barns lärande på kort och lång sikt. Grunden för det systematiska kvalitetsarbetet är mötet mellan barn och förskollärare samt barnskötare. Hög kvalitet i interaktionen mellan förskolepersonal och barn, dvs. processkvalitet, är viktigast för barns lärande och utveckling på kort och lång sikt (Sven Persson, 2015).

Antal barn per förskollärare

Antal barn per förskollärare (omräknat till heltidstjänster) med förskollärarlegitimation i Huddinge ligger på en låg nivå med jämförbara kommuner i länet. Det är endast Sollentuna som har färre barn per förskollärare 2023. Länssnittet har aningen fler barn per förskollärare än Huddinge. De senaste årens politiska satsningar på förskollärartäthet har gett positiva resultat. Förskollärarna ska ansvara för undervisningen och är en viktig resurs i arbetet för ökad målbefyllnad i förskolan.

Förskollärartäthet, antal barn/lärare med förskollärarlegitimation, kommunal regi. Källa: Kolada

Analysen visar att det inom förskoleområden och mellan förskoleområden finns variationer i förskollärartätheten på lokal nivå. Variationer kommer och behöver alltid finnas inom ett förskoleområde då resurser ska fördelas av rektor efter behov. Det finns oroande signaler kring att de socioekonomiskt utsatta områdena Flemingsberg, Skogås och Vårby som pekar på att det i dessa områden finns större utmaningar att rekrytera och bibehålla förskollärare. Detta påverkar förskolornas möjligheter med det kompensatoriska uppdraget i undervisningen.

Orsaker:

- Variationer i förskollärartäthet inom och mellan förskoleområden.
- Lägst andel behöriga förskollärare finns i de socioekonomiskt utsatta områdena.

Ovan listade utmaningar i verksamheten är risker som kan påverka process- och resultat kvaliteten - det vill säga arbetet med läroplanens målområden negativt. De största riskerna där flera riskfaktorer sammanfaller finns i de socioekonomiskt utsatta områdena i kommunen.

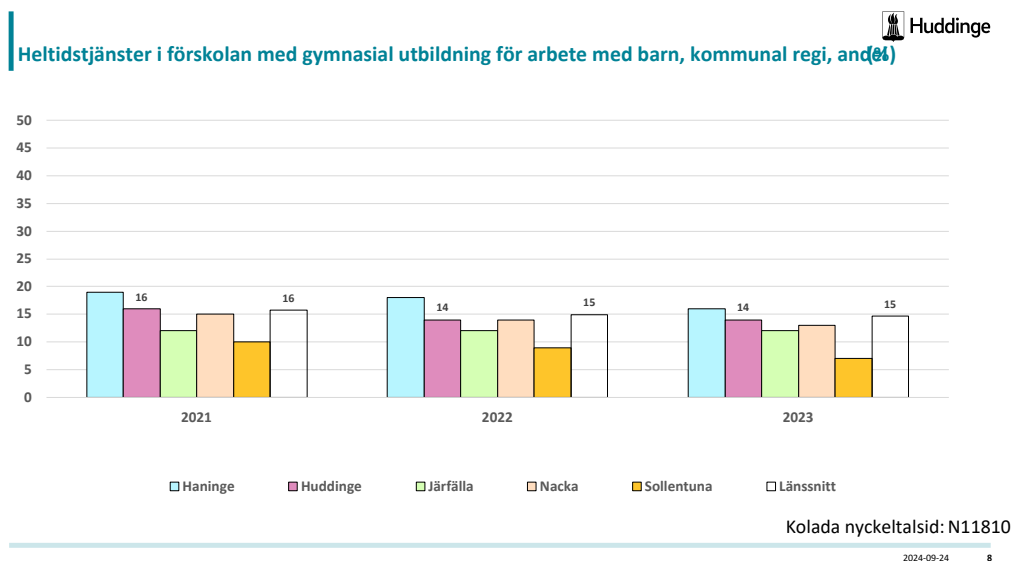
Åtgärder:

- Rektorerna ges i uppdrag att fördela förskollärare inom förskoleområdet utifrån att skapa förutsättningar för förskollärarens uppdrag samt det kompensatoriska uppdraget.
- Rektorerna ges i uppdrag att förtydliga ansvar, uppdrag roller och förutsättningar för förskollärarna.
- Hög förskollärartäthet är avgörande för bibehållen och ökad kvalitet i verksamheten

- Arbetet med förbättrad förskollärartätheten kan med fördel utgå från en analys kring att skapa goda förutsättningar för det kompensatoriska uppdraget i alla förskoleområden men framför allt i de socioekonomiskt utsatta områdena.

Andel i personalen med gymnasial utbildning för arbete med barn

Förskollärarna leder arbetet med att leda undervisningen genom arbetslaget som till större delen består av barnskötare. Huddinge ligger i nivå med länets andel utbildade barnskötare.

En stor andel av personalen i arbetslagen saknar således utbildning på gymnasial nivå för arbetet med barn. Detta i kombination med en stor andel i personalen med låga eller otillräckliga språkkunskaper ställer stora krav på organisationen att inom given budgetram kontinuerligt tillhandahålla intern kompetensutveckling via nätverk, individuell och kollegial handledning för att lyckas med uppdraget i läroplanen. Språkkompetensutredningen som genomfördes 2023 presenterade uppskattningar av att ca 23% av personalen i förskolan har språkbrister som påverkar kvalitén i verksamheten. Särskilt stora är språkbristerna i kommunens socioekonomiskt utsatta områden Flemingsberg, Skogås och Vårby. Den språkliga kompetensen hos pedagogerna är en viktig nyckelkompetens för att förskolan ska kunna uppfylla det kompensatoriska uppdraget enligt läroplanen.

Orsaker:

- Ojämn fördelning av andel förskollärare inom och mellan förskoleområden.
- Hög andel personal utan utbildning för arbete med barn
- Hög andel personal med språkbrister som påverkar kvalitén i verksamheten framför allt i socioekonomiskt utsatta områden.

Ovan listade utmaningar i verksamheten är risker som kan påverka process- och resultat kvalitén- det vill säga arbetet med läroplanens målområden negativt. De största riskerna där flera riskfaktorer sammanfaller finns i de socioekonomiskt utsatta områdena Flemingsberg, Skogås och Vårby.

Åtgärder:

- Rektorerna ges i uppdrag att se över förskollärarnas förutsättningar att ansvara för undervisningen och leda arbetslagets gemensamma arbete.
- Central pedagogisk resurs ges i uppdrag att genomföra kompetensutveckling för personal i pedagogisk dokumentation.
- Rektorerna ges i uppdrag att säkerställa språklig kompetens vid nyanställningar.
- Rektorerna uppdras att erbjuda individuell och gemensam kompetensutveckling för att stärka yrkesspråket hos personalen.
- Språkkompetenshöjande insatser riktade till personal med behov av att stärka sitt yrkesspråk framför allt i de socioekonomiskt utsatta områdena Flemingsberg, Skogås och Vårby.

Barngruppernas storlek

Kommunal respektive enskild regi (1/2)

Barn per barngrupp i förskola, antal						
Källa: Skolverket.						
Kolada ID		2019	2020	2021	2022	2023
N11701	Lägeskommun	16,1	15,7	15,6	15,8	16,0
N11702	Enskild regi	13,9	13,6	13,3	14,4	14,9
N11703	Kommunal regi	16,5	16,8	16,9	16,5	16,5
Förskollärartäthet, antal barn/lärare med förskollärarlegitimation.						
Källa: Skolverket.						
Kolada ID		2019	2020	2021	2022	2023
N11811	Lägeskommun	20,5	18,6	18,9	16,3	16,2
N11812	Enskild regi	25,5	19,9	21,1	21,4	21,8
N11813	Kommunal regi	19	18,1	18,0	14,8	14,5

Antal barn per barngrupp i Huddinge per 15 oktober SCB statistikinhämtningen för 2023 låg på 16,5 barn per barngrupp i jämförelse med enskild regi i Huddinge där barngruppernas storlek låg något lägre på 14,9. Den kommunala förskolan i Huddinge kommun har högre förskollärartäthet med 14,5 barn per förskollärare jämfört med enskild regi som har 21,8 barn per förskollärare.

Förskolorna i egen regi strävar genom ett systematiskt arbete med goda strukturer under dagen mot att erbjuda barnen en verksamhet med personal med hög kompetens som ansvarar för undervisningen i mindre sammanhang/ grupper under dagen. Förskolorna arbetar för att det ska finnas goda möjligheter att dela in barnen i mindre sammanhang/ grupper under dagen något som årligen följs upp genom SKA och i kvalitetsdialoger och information till förskolenämnden.

Inom och mellan förskoleområden finns det variationer i barngruppernas storlek. Barngruppernas storlek och sammansättning styrs av rektors analys och beslut om barngruppernas storlek och sammansättning. I arbetet med barngruppernas sammansättning tas många faktorer i beaktande varav några av dessa är barnens ålder, personalens kompetens, barnens specifika behov och lokalernas utformning.

Det finns variationer i barngruppernas storlek under året med större barnkullar under våren och färre barn i verksamheten under hösten när 6 åringarna går över till förskoleklass.

Förskolornas rektorer och ledningsgrupper behöver med anledning av variationerna i barngruppens sammansättning, personalens kompetens och de årliga variationerna kring barngruppernas storlek kontinuerligt och med att systematiskt stämna av att verksamheten håller en jämn kvalitet utifrån personaltäthet, personalens kompetens samt att det finns goda förutsättningar och strukturer för barnen att vara i mindre sammanhang och grupper under hela året. Utöver rektorernas systematik

Orsaker:

- Variationer inom och mellan förskoleområden i arbetet med barngruppernas storlek.
- Variationer över året i barngruppernas storlek.
- Brister i det förebyggande och främjande arbetet.

Åtgärder:

- Rektorerna får i uppdrag att kontinuerligt följa barngruppernas storlek och sammansättning och att skapa en struktur för att följa upp och justera och barngruppernas storlek vid behov.

- Rektorerna får i uppdrag att fortsätta arbetet med att skapa goda strukturer och förutsättningar att dela upp barngrupperna i mindre sammanhang under dagen.
- Rektorerna får i uppdrag att tillsammans med förskolestöd utveckla barnhälsomötena för att stärka arbetet med det förebyggande och hälsofrämjande arbetet.

Servicekvalitet

I Huddinge kommun avser servicekvalitet ett mått på vårdnadshavares upplevelse av förskoleverksamheten som inhämtas genom den årliga föräldraenkäten.

Servicekvalitet handlar om vårdnadshavares nöjdhet med placeringen på den aktuella förskolan, om man får en plats på förstahandsvalet av förskola, bemötande och hjälp man får med till exempel problem kring en faktura för förskoleplats osv. I Huddinge kommun följs inte vårdnadshavares nöjdhet kring dessa frågor men man kan anta att frågorna kan påverka de mått på upplevelsen av förskolan som undersöks årligen.

Huddinge kommun går årligen ut med en föräldraenkät i kommunen och ställer frågor om hur föräldrarna upplever förskoleverksamheten. Generellt kan sägas att vårdnadshavarna är mycket nöjda med förskolans verksamhet. Frågorna i enkäten är grupperade utifrån några av läroplanens målområden.

Normer och värden

Vårdnadshavarna är mycket nöjda med barnens trivsel, trygghet och välkomnandet på förskolan. Resultaten över tid legat över 92–93 % i nöjdhet.

Förskola och hem

Vårdnadshavarna upplever att de har en tillitsfull relation till barnets pedagoger och att de har möjlighet att föra samtal om barnets trivsel, utveckling och lärande med barnets pedagoger. Vårdnadshavarna upplever att de har fått bra information om hur förskolan arbetar utifrån läroplanen. Resultaten har över tid legat å 89–93% i nöjdhet

Utveckling och lärande

Vårdnadshavarna är nöjda med hur förskolorna arbetar med att uppmuntra barnet att uttrycka sina tankar och åsikter och med hur förskolan tar hänsyn till barnen behov och intressen. Vårdnadshavarna uttrycker att förskolorna jobbar bra med detta men resultaten på dessa frågor som ligger runt 85% i nöjdhet visar att här finns det ett fortsatt utvecklingsarbete att göra vad gäller ännu mer informera och berätta om hur förskolan arbetar för att ännu mer bjuda in till

barns delaktighet och inflytande. Lär miljön på förskolan uppfattas av vårdnadshavarna uppmuntra till lek, utveckling och lärande. 93% är nöjda med lärmiljöerna.

När det gäller dokumentationen kring barnets utveckling och lärande så ligger nöjdheten på 79% vilket är lite lågt. Här finns det ett fortsatt utvecklingsarbete att göra för att informera och berätta om barnets utveckling.

Förskolans arbete med att informera vårdnadshavarna hur man arbetar för att utveckla barnens intresse för språk och kommunikation kan också förbättras då nöjdheten ligger på 84%.

Nöjdhet

På frågan: Jag är nöjd med mitt barns förskola så uppger 92% att de är nöjda.

Service måttet så som det undersöks i föräldraenkäten kan inte för sig utgöra ett analysunderlag för vilken kvalitet verksamheten har i förhållande till läroplanens målområden. Service måtten kan däremot ge verksamheten en fingervisning om vad man behöver utveckla i verksamheten och bli ännu tydligare kring i sin kommunikation med vårdnadshavarna.

Orsaker:

- Information till vårdnadshavare kring hur förskolan arbetar med barns inflytande och delaktighet behöver utvecklas ytterligare.
- Informationen till vårdnadshavare kring dokumentationen kring barns utveckling och lärande behöver utvecklas ytterligare.
- Informationen till vårdnadshavare kring förskolans arbete med språk och kommunikation behöver utvecklas ytterligare.

Åtgärder:

- Rektorerna får i uppdrag att ta fram en plan för hur vårdnadshavarna får information och insyn i arbetet med barns inflytande och delaktighet på förskolorna.
- Rektorerna får i uppdrag att säkerställa att vårdnadshavarna får del av information och dokumentation kring barnets utveckling och lärande.
- Rektorerna får i uppdrag att säkerställa att vårdnadshavarna får information och insyn i förskolans arbete med språk och kommunikation.